

Na minové pole

„Musíte si vzít ochrannou vestu a přilbu a taky materiál první pomoci,“ zastavuje mě Jason Muzingai, správce minového pole na východě Konga. Když mám už na sobě pětakilovou přilbu a vestu nacpanou obinadly, obvazy a desinfekcí, dostávám do ruky tužku. Svým podpisem musím stvrdit prohlášení o tom, že jsem si vědoma vstupu do nebezpečné zóny, vstupuji tam na vlastní riziko a zavazuji se poskytnout první pomoc, kdyby došlo ke zranění. U vstupu pro jistotu stojí připravená ambulance, která je po celou dobu práce na minovém poli připravena okamžitě vyjet. „Měli jsme zde vážnou nehodu před pěti lety. Jednomu z pracovníků mina utrhla nohu, přežil jen díky rychlému transportu do nemocnice,“ říká Fabrice Carbonne. Koordinátor organizace Handicap Interational, která zde odminování provádí.

Na ryby cestou lemovanou lebkami

Sto metrů za budkou, kde návštěvníci fasují přilby a vesty, začíná minové pole. Cesty lemují červenobílé pásy a bezpočet výstražných cedulí s lebkami s překříženými hnáty. Každý krok za takto označené pásmo hrozí šlápnutím na minu. V Kongu je celkem 853 zaminovaných oblastí a většina min pochází z období takzvané Africké světové války, která na území Konga probíhala od roku 1998 do roku 2003. Zahynulo během ní přes čtyři miliony lidí, především civilistů. A jsou to právě civilisté, které miny zabíjejí i nyní, pět let po skončení války. Každý rok se obětí min stane přes dva tisíce lidí. Ti, kteří přežijí, stráví zbytek života zmrzačení bez jedné nebo obou končetin. Takoví lidé žijí i v blízkosti minového pole.

V malém domku uplácáném hlíny to páchne močí. V domě není ani jedno okno a otevřené dveře nepomáhají. Při pohledu na majitelku se ale člověk musí za svůj pocit odporu zastydět. Anastázie Dagabodová sedí na vybledlé sedačce plné děr a po celou dobu se z ní nehne. Ani nemůže. Nemá nohy. Zpod deky, kterou je přikrytá, koukají jen dva pahýly zakončené v půli stehem. A takto zde sedí či leží už šest let. Jen občas se nad ní slituje někdo ze sousedů, naloží ji na vozík a někam vyveze. Stejně tak je na sousedy odkázaná se vším. Nosí jí trochu jídla, přenesou ji, kam potřebuje, a také ji zanesou na záchod. Je-li zrovna někdo po ruce. „Jsem vdova. Mám sice deset dětí, ale všechny mají své rodiny a bydlí daleko odtud,“ říká smutně Anastázie. Nohy jí utrhla mina, na kterou šlápla, když šla na pole. A není sama, v oblasti, kde žije, kousek za městem Kisangani na východě Demokratické republiky Kongo, už zemřelo 15 lidí a dalších 50 skončilo bez končetin. V celém Kongu je to však kolem 2585 obětí za posledních sedm let. Zhruba čtvrtinu z nich tvoří děti mladší 15 let. „Není to úplné číslo, nikde se to centrálně neeviduje. Skutečný počet bude zřejmě daleko vyšší,“ píše se ve zprávě agentury OSN UNMAG, která pracuje na odminování Konga.

Hlad kvůli minám

Šlápnout na minu či jinou nevybuchlou municí, tak zvané UXO, je přítom v Kongu tak

snadné. „Jako každý den jsem se vracela domů z pole. Byla jsem špinavá, a tak mě napadlo, že se umyju v řece. Když jsem lezla na břeh, vtom se to stalo. Výbuch a pak už jen strašná bolest. Přála jsem si zemřít. Prosila jsem zetě, který přiběhl, ať to utrpení skončí. V nemocnici mě nechťeli přijmout. Říkali, že stejně umřu,“ vypravuje hlasem plným emocí paní Anastázie. Aby bylo obětí co nejméně, je třeba miny najít a zneškodnit. O jejich rozmístění ale neexistují žádné záznamy, takže se hledají ručně, pomocí detektorů.

Za jednou z cedulí vříska detektor dvojice hledačů min, Emanuela a Michelin. Michelin je jedna ze tří žen v týmu. Demineři musí pracovat po dvojicích, neboť práce si vyžaduje vysokou koncentraci a po půl hodině se musí střídat. „Mám strach, ale je to moje práce a jsem za ni placena, z čehož žívím svoje děti,“ říká mladá žena, která i na minové pole nosí ženskou červenou rtěnku. Jen samotný detektor ale ke hledání min nestačí. „Terén nejdříve prozkoumáme přístrojem, zvaným bageta, zda tam nejsou nějaké dráty, které vedou k minám. Pak musíme odstranit trávu a keře a vegetaci. Maximálně pět centimetrů nad zemí. Pak přijde na řadu práce s detektorem. Ten reaguje na všechny kovové předměty. Taková místa označíme a pojmenujeme. Sondou se pak zjistí, co to je,“ popisuje postup svojí práce Emanuel. Není pochyb o tom, že práce je to vskutku mravenčí. Za den jedna dvojice vyčistí kolem deseti metrů čtverečních půdy. Některé miny se zneškodňují přímo na místě, jiné se odvezou do skladu, kde se pak odborně a pod dohledem ničí.

Organizace Handicap International dělá u Kisangani takzvané humanitární odminování, což znamená, že se snaží zabránit tomu, aby miny měly negativní dopad na životy obyčejných lidí. „Naším cílem není Kongo bez min, to ostatně ani není možné. My chceme, aby lidé měli přístup ke zdrojům obživy, na pole, k řece, k dalším cestám a podobně,“ vysvětluje šéf mise Carbonne a ukazuje na cesty, lemované červenobílými páskami. Po nich mohou vesničané bezpečně chodit k řece. Každý krok mimo vyznačená území však hrozí šlápnutím na minu.

Zásluha princezny Diany

Nášlapné miny se do podvědomí veřejnosti dostaly až poté, co na ně začala upozorňovat princezna Diana. Díky ní se svět dozvěděl, že miny nejsou jen záležitostí vojáků, ale že denně zabíjí či mrzačí stovky dětí, co si hrají na louce, farmářů na poli a žen, co se jdou umýt do řeky. Před deseti lety média po celém světě přinesla záběry princezny Diany, kterak se prochází po minových polích v Angole.

Když pak krátce na to Diana tragicky zahynula při autonehodě v Paříži, její smrt jen uspíšila podepsání mezinárodní dohody o zákazu používání, výroby a držení nášlapných min. Tuto takzvanou Ottawskou konvenci už podepsalo 157 zemí. Do dneška ji však nepodepsaly ty země, které skladují a vyrábí největší množství min, tedy Spojené státy americké, Rusko, Čína a Indie. Obětí nášlapných min se každý rok stane po celém světě kolem 20 000 lidí.

Autor: Markéta Kutilová. Text vznikl pro potřeby výukového materiálu *Respekt neboli*.